

Π Α Λ Λ Α Σ

ΣΥΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΑΠΛῚ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ὑπὸ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Β. ΒΩΤΥΡΑ.

ΥΠΟΔΟΧΑΓΟΥ.

ΕΤΟΣ Α'. ΦΥΛ. Α'.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1877.

ΤΥΧΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνος μέχρι τῆς παρουσίης κρῖσεως ἐν συνύψει διατετυπωμένοι.

ΥΠΟ

ΕΡΡΙΚΟΥ Β. Ι. ΘΕΙΡΣΧΙΟΥ

(διδάκτορος κτλ.).

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ).

Ἐάν τις ὑπὸ τῆς φύσεως πεπροικισμένος καὶ φωτισμένος ὑπὸ τῆς ἱστορίας περιηγήται εἰς Ἰταλίαν, εἰς αὐτὸν αἱ ἐντυπώσεις γίνονται ἤτον μεγάλαι, ἢ ἐκείναι, τὰς ὁποίας τις ἐν Ἑλλάδι αἰσθάνεται. Τὰ λείψανα τῆς ἀρχαιότητος ἀμαυροῦνται ἐν Ἰταλίᾳ ἐκ τῆς λαμπρότητος τοῦ νέου πολιτισμοῦ· ταῦτα ἴστανται, ὡς ἐν τινι πολυτελεστάτῳ μουσεῖῳ· ἀλλ' ἐν Ἑλλάδι τὰ τῆς ἀρχαιότητος μνημεῖα περιτυγχάνουσι περιεκυκλωμένα ὑπὸ τινος ἐρημίας καὶ ἀγριότητος τῆς φύσεως, ἢ ὁποία τὴν ἔξοχον αὐτῶν περιφάνειαν ἐπι μᾶλλον ἀναδεικνύει. Ἡ Ἰταλία ἐν μέσῳ τῆς παντοειδοῦς τῶν τοποθεσιῶν καλλονῆς ἔχει καὶ μέρη ἄσημα, ἐν Ἑλλάδι ὅμως ἐστὶ πανταχοῦ ἀφθονωτάτη ἢ τῆς θαλάσσης καὶ τῶν ὀρέων μεταλλαγῆ. Ἡ Ἑλλάς ἀφθονεῖ κόλπων οὕτω σχεδόν, ὡς ἡ ὑψηλὴ τῆς Σκωτίας χώρα, ἀλλ' ἡ θάλασσα αὐτῆς δὲν εἶναι ἢ πολιά, ἢ ὑπὸ ὀμιχλῶν κεκαλυμμένη τοῦ Ὀσσια-

νοῦ(1) θάλασσα, ἀλλ' ἡ γοητευτικὴ, ἢ φωτογλαυκῆ τῆς μεσημβρίας. Ἐπὶ τῶν ὀρέων τοῦ Πίνδου συνηνώθη ἡ τῶν Ἀλπεων ῥωμαντικότης μετὰ τῆς χαριέσεως βλαστήσεως τῆς μεσημβρίας.

Ὅτε ὁ λόρδος Βύρων, Λήχιος καὶ Πουκεβίλλης κατ' ἀρχὰς τῆς ἐνεστώσης ἑκατονταετηρίδος ἐπεσκέφθησαν τὴν Ἑλλάδα, διήγειρεν ἐν αὐτοῖς βαθυτάτην συμπάθειαν τὰ λείψανα, οἱ κάτοικοι, οἱ ὁποῖοι ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ τοῦ ἀδιαλείπτου ἔαρος καὶ τῶν χρωμάτων, ὅπου ποτὲ ὁ εὐγενέστατος πνευματικὸς βίος ἤνθει, ἐν ἀθλία ὑπάρξει ὡς δούλοι ὑπὸ τὴν σκληροτάτην κυριαρχίαν τῶν Ὀσμάνων διετέλουν. Οὐδεὶς ἔψαλλε ταύτην τὴν χώραν καὶ τὴν μοῖραν τῶν κατοίκων αὐτῆς ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν δουλείαν ὠραιότερον τοῦ λόρδου Βύρωνος ἐν τῷ δευτέρῳ ἄσματι τοῦ Childe Harold(1).

Ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐστὶν ἡ τῶν λαῶν ἐπιμιξία, ἢ μετὰξὺ ἀλλήλων διαφόρων γλωσσῶν ὑπαρξίς ὅλως ἀντίθετος πρὸς τὴν τῆς ἡμετέρας Δύσεως. Αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει καὶ περὶ τῶν κατοίκων τῆς Ἑλλάδος. Δὲν ὀμιλῶ περὶ τῶν ἀρχαίων Μοισῶν, Θρακῶν καὶ Μακεδόνων, περὶ ὅλης τῆς μετὰξὺ τοῦ Ἰστρου καὶ τοῦ ὄρους Ὀλύμπου χώρας. Περὶ τῆς Θεσσαλίας μόνον, Ἡπείρου, Ἑλλάδος, τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν

(1) Περιφημος τῆς Σκωτίας ἐποποιὸς κατὰ τὸν 3ον μ. Χ. αἰῶνα.

(1) The Works of Lord Byron, Francf. o M. 1826 μ. 13—15.

νήσων, περί τῶν χωρῶν, ἐν αἷς ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐπικρατεῖ, ἐνῶ βορειότερον αἱ τῶν Σλάβων φυλαί, τούτέστιν οἱ Βούλγαροι, οἱ Σέρβοι καὶ Βόσνιοι ἐπικρατοῦσι, μόνον μετ' ὀλίγων ἄλλων στοιχείων μεμιγμένοι.

Πρὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου ἐξηλέγχθη ἡ γνώμη, ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς ἰδίως Ἑλλάδος ἦσαν ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Σλαβικὰ τόπων ὀνόματα ἐν Ἑλλάδι καὶ πανταχοῦ ἐν τῇ χερσονήσῳ τοῦ Πέλοπος ἀναπολοῦσιν ἐποχὴν Σλαβικῆς κατακλύσεως ὅπως ὁμοίας ἐν τῇ βορείῳ Γερμανίᾳ. Οἱ Σλάβοι, ἐν τούτοις, ἐξηφανίσθησαν ὡς ἐν ταῖς Γερμανικαῖς μάρκαις ἢ εἰς τὴν ἔμπροσθεν Πομμερανίαν. Ὡς ἐνταῦθα ἐξενίκησε τὸ γερμανικὸν στοιχεῖον, οὕτως ἐκεῖ τὸ Ἑλληνικόν.

Ἐπιτρέπεται, ἄρα γε, νὰ εἰπῇ τις μετὰ τοῦ Φαλμεραῦερου, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς ἐν Ἀττικῇ καὶ ἐν Πελοποννήσῳ πληθυσμὸς ἐξηφανίσθη, πρῶτον δὲ δι' ἀποικίων ἐκ Βυζαντίου ἐπανέκαμψε μετὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα εἰς τὴν πατρίδα τῶν Ἑλλήνων; (1) Οὗτος ὁ ἐκκεντρικὸς διίσχυρισμὸς θεμελιούται ἐπὶ ἀπομεινωμένων τινῶν χωρίων τῶν Βυζαντινῶν ἱστορικῶν καὶ χρονογράφων, τὰ ὅποια περὶ ἀπωλείας τοῦ λαοῦ καὶ παντελοῦς ἐρημώσεως ἀναφέρουσιν. Ἄλλ' οὕτως εὐκόλως ἐξαφανισμὸς λαοῦ τινος δὲν γίνεται. Καὶ περὶ Ἰταλίας ἠδύνατό τις παραπλήσια νὰ εἰπῇ. Ἐάν τις ἤθελε παραδεχθῆ κατὰ γράμμα μαρτυρίας τινὰς περὶ τῆς Γοθικῆς καὶ Λαγγοβαρδικῆς εἰσβολῆς, οὐδὲν τότε ἤθελεν ὑπολειφθῆ καὶ ἐκεῖ ἐκ τοῦ ἀρχαίου πληθυσμοῦ. Ἡ ἐάν ἐπιτρέπηται νὰ συναγάγωμεν ἀναλογίαν τινὰ μακρόθεν, εἰδήσεις ἐκ τοῦ δευτέρου τῶν Βασιλειῶν βιβλίου (κεφ. XVII) φαίνεται, ὅτι ἐξ ἀνάγκης ὁ ἀρχαῖος τῆς Γαλιλαίας πληθυσμὸς ἐξηφανίσθη, νέος δὲ τις ἔλαβε τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ, καὶ ὁμοίως εὐρίσκεται

μετὰ ταῦτα ἐν Γαλιλαίᾳ πολυπληθές τι, ἀναμφιβόλως δὲ Ἑβραϊκὸν γένος.

Μετὰ τοὺς Σλάβους ἦλθον οἱ Ἄλθανοι ἢ Σκυπετάροι (1) Οὗτοι κατοικοῦσι κατὰ συνοικισμοὺς ἐν Ἀττικῇ ἢ παρὰ τὸ Ἄργος. Ἡ πατρίς αὐτῶν ἐστὶν ἡ Ἡπειρος καὶ ἡ νότιος Ἰλληρία, ἡ ἐξ ὀρέων καὶ φαράγκων κεκαλυμμένη χώρα. Οὗτοι εἰσι φυλὴ τις ὅπως τῶν Ἑλλήνων διαφέρουσα, ὅχι ὁμοίως ἤδη πρῶτον ἐκ τῆς τῶν ἐθνῶν μεταναστάσεως κατασταθεῖσα ἐν τοῖς οἰκητηρίοις αὐτῆς, μᾶλλον πρέπει νὰ ἀναγνωρισθῶσιν ἐν αὐτοῖς ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἡπειρωτῶν, ἐν δὲ τῇ γλώσσῃ πιθανῶς τὰ τελευταῖα τῆς Πελασγικῆς λείψανα. Οὗτοι εἰσιν ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀρχαιότητά τε καὶ ἀγριότητα τῶν ἠθῶν ὁ περιεργότατος τῶν ἐν Εὐρώπῃ λαῶν. Ἐν αὐτοῖς διατηρεῖται εἰσέτι ἡ ἀρχαία κατὰ γένη διαίρεσις, εἰσέτι ἡ τοῦ αἵματος ἐκδίκησις. Πάντες οἱ ἄνδρες εἰσι μάχιμοι ἀπὸ τῆς νεανικῆς ἡλικίας, αὐτὴ δὲ ἡ γυνὴ πολεμικῶς, δι' ἐγχειρίδιου καὶ πιστολίων ἐξωπλισμένη ἔπεται εἰς τὸν ἄνδρα φέρουσα οὐχὶ σπανίως τὸ ὄπλον, ἐνῶ αὐτὸς ἔφιππος καὶ ἀφελῶς καπνίζων περιελαύνει. Οἱ ἄνδρες ἀποδημοῦσιν ὡς οἱ Ἑλβετοὶ πρὸς μισθοφορίαν, ἀλλ' ἐπανακάμπτουσι πάλιν εἰς τὰ ἄγρια αὐτῶν ὄρη. Μέρους τοῦ ἀτυχοῦς τούτου λαοῦ, ὅπως ποτὲ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν ἀνήκοντος, ἡσπασθῆ ὑπὸ τὴν τουρκικὴν κυριαρχίαν τὸν Ἰσλαμισμόν. Οἱ Μωαμεθανοὶ δὲ οὗτοι Ἄλθανοι ἀπέστειλαν τοὺς ἀνδρειοτάτους ἄνδρας εἰς τὸν τουρκικὸν στρατόν· οἱ δὲ χριστιανοὶ οὐδέποτε κατέθεσαν τὰ ὄπλα, καὶ ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνι τὰ μέγιστα συνέπραξαν. Ὁ Μιαούλης καὶ ὁ Μάρκος Βότζαρης ἦσαν Σκυπετάροι. Τὸ ἐνδυμα αὐτῶν (ἀπὸ τοῦ ῥωμαϊκοῦ ἔλκον τὴν καταγωγὴν) κατέστη τὸ κοινόν ἐν τοῖς Ἑλλησι πολεμισταῖς, φουστανέλλα, δηλὸν ὅτι, καὶ τὸ ἐρυθρὸν φέσιον μετὰ τοῦ γλαυκοῦ χροσσοῦ. Τὸ ὄνομα παλικᾶρι ἐστὶν ἄλθανικόν.

Καὶ ὁ ἀρχαῖος τῆς Ἑλλάδος λαὸς ἦν μεμιγ-

ἀνεπτυγμένην τῶν Ἑλλήνων τοῦ χρόνου προοδευόντος ὑποκύπτει, εἶναι κατὰ φύσιν γεγεννημένη καὶ αὐτομάτως.

(1) Περὶ τῶν Ἄλθανῶν περιέχει τὸ ἔργον τοῦ Πουκεβίλλου ἱατροῦ ὁ ὁποῖος διέτελεσε δέκα ἔτη πρόξενος τῆς Γαλλίας ἐν Ἰωννίνοις πλουσίαν ὕλην. • Περιήγησις ἐν Ἑλλάδι (Voyages dans la Grèce t. I. v. Paris 1820). Αἱ ἀνωτέρω ἐκτεθειαί ἰδέαι περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν Ἄλθανῶν καὶ τῆς γλώσσης αὐτῶν εἰσὶν ἐκ τοῦ ἔργου τοῦ Χάν, ἀλθανικαὶ σπουδαί. • Βιέννη 1853. Παράβαλε ἰδίως σελ. 215.

(1) Φαλμεραῦερου, ἱστορία τῆς χερσονήσου Μορέα I, 1830, Π, 1836. α Περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ γεννήσεως τῶν νῦν Ἑλλήνων. α' Ἐκκεντρικὸν καλῶ ἐγὼ τὸν διίσχυρισμόν τὸν ἐν τῷ τελευταίῳ συγγραμμάτι (σελ. 102 103), ὅτι δηλ. διὰ βιαιῶν μέσων τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον κατεπίεσθη ὑπὸ τῶν Σλάβων ἐν Μωρέᾳ. Ὑποθετίσθω, ὅτι ἐπὶ τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ ἐν Πελοποννήσῳ οὐδόπως τι ὑπελείφθη ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον ἠδύνατο ἐκ τῶν γειτνιαζουσῶν νήσων καὶ τῶν παραλλίων τῆς ἀπέναντι κειμένης Μικρᾶς Ἀσίας (ὅπου οἱ Σλάβοι οὐδόπως ἐξετάθησαν) ἀπαραβίαστως πάλιν νὰ εἰσελάσῃ ἢ δὲ περὶ τῆς ἀφομοιώσεως κρίσις, καθ' ἣν ἡ ἀκαλλιέργητος τῶν Σλάβων φυλὴ εἰς τὴν μάλλον

μένος, καὶ διαρκῶς βάρβαροι ἐξηλληνίσθησαν, ἐνῶ δὲ συνέβη τὸ ἐναντίον, ὡς ὁ Θουκυδίδης ἀναφέρει. Ὅσον ἰσχυρὸν ἢ ἀδύνατον τὸ ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν στοιχεῖον ἐν τῇ νέᾳ Ἑλλάδι δύναται νὰ ἦναι, ἡμεῖς παρατηροῦμεν ὅτι συμβαίνει τὸ αὐτὸ, ὅπερ ἐγένετο ποτὲ ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐκείνου. Ἐπίδοσις τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἐξομοίωσις τῶν ἑτερογενῶν στοιχείων. Δυνατὸν νὰ γείνη παραλληλισμὸς τις πρὸς τὴν Ἰταλίαν. Ἡ ἀρχαία Ἰταλία περιεῖχε διαφόρους λαούς. Ὅσους Τυρρηνοὺς, Σαβίνους, Ἑλληνας, Λατίνους· οὗτοι συνήρξθησαν ἐν τῷ Ῥωμαικῷ κράτει· ἡ δὲ κατὰ τὸν μεσαιῶνα Ἰταλία περιέλαβε μεταξὺ τῶν λειψάνων τῶν Ῥωμαίων Γόθους καὶ Λογγοβάρδους, Ἑλληνας, Νορμανοὺς καὶ Ἀραβας. Καὶ οὗτοι συνανεμίγησαν πάλιν ἐν ἐνὶ ἔθνει τῷ Ἰταλικῷ(1). Παραπλησίως μορφοῦται καὶ στερεοποιεῖται καὶ τὸ νεοελληνικόν. Τοῦτο διατελεῖ ἐτι ἐν τῷ μορφοῦσθαι καὶ ἀποτελεῖσθαι. Οἱ Ἑλληνες εἰσιν, ὡς λέγουσιν ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν τῷ ἀναπτύσσεσθαι (a rising nation),

Ἐν τῷ νεοελληνικῷ λαῷ ἀνεπτύχθησαν αἱ μέγιστα κοινωνικαὶ ἀντιθέσεις. Ἐν τοῖς πεδίοις τραχεῖς καὶ καρτερικοὶ γεωργοί, ἐν μέρει Σλαβικῆς καταγωγῆς. Ἐπὶ τῶν ὄρεων ῥιψοκίνδουνοι καὶ ἰταμοὶ κλέπται, παραπληῖσοι πρὸν τοὺς ληστρικοὺς τοῦ μεσαιῶνος ἱππότας, καὶ ἄγριοι ποιμένες μετὰ ξίφους καὶ ὄπλου ἐξωπλισμένοι, ὡς οἱ ἐν Κρήτῃ Σφακιῶται, ἢ οἱ ἐν Ἀρκαδίᾳ, οἱ ὁποῖοι ἐμβάλλουσι πῦρ εἰς τοὺς δρυμοὺς, ὅπως πορισθῶσι νέα βλαστήματα διὰ τὰς τῶν αἰγῶν ἀγέλας. Κοζαβάσιδες ἢ προεστῶτες οἱ ὁποῖοι παρεῖχον ἑαυτοὺς πρὸς εἰσπραξίν τῶν εἰς τὸν σατράπην τελουμένων φόρων καὶ ἐξηπάτων ἐν αὐτῷ τοὺς τε Τούρκους καὶ τοὺς Ἑλληνας γεωργούς. Ἐπὶ τῶν νήσων τρομεροὶ θαλασσοπόροι, οἱ ἀριστοὶ τῶν ναυτῶν τῆς Μεσογείου· ἐν δὲ ταῖς πόλεσι ἔμποροι συνετοὶ καὶ πεπειραμένοι, περὶ ὧν ἡ ἀνατολικὴ παροιμία λέγει, «εἰς Ἀρμένιος ἐξαπατᾷ ἑπτὰ Ἰουδαίους, εἰς Ἑλλήν ἑπτὰ Ἀρμένιους.» Ἐν τοῖς ἐμπορείοις τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Εὐρώπης Ἑλληνες ἐκατομμυριοῦχοι, ἐν Κωνσταντινουπόλει δὲ ἀπόγονοὶ τινες τῆς Βυζαντινῆς εὐγενείας περὶ τὸ Φανάριον συνωφισμένοι, ἐξ οὗ καὶ Φαναριῶται ἐκλήθησαν, οἱ ὁποῖοι, διὰ τῆς συνέσεως αὐτῶν καὶ μορφώσεως, κατέστησαν εἰς τὴν Πύλῃν ἀναγκαῖοι, εἰς δὲ τοὺς ἄλλους Ἑλληνας δυσά-

ρεστοί. Ἀπαντες οὗτοι συνεσωματώθησαν, διὰ τοῦ δεσμοῦ τῆς ἀναμνήσεως, ὅτι οἱ πρόγονοι αὐτῶν ἤρχον, καὶ διὰ τοῦ ἐτι στερεωτέρου, τοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Αὕτη ἐξηυτελίετο ἐνίοτε καὶ ἐταπεινοῦτο δεινῶς ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ὁ νέος πατριάρχης ὀφείλει διὰ τὸν διορισμὸν αὐτοῦ νὰ καταβάλλῃ εἰς τὸν Σουλτάνον καὶ τοὺς μεγιστάνας τοῦ Ὀσμανικοῦ κράτους ἀργύριον· ὅταν θέλῃ ἀργύριον καθαιρεῖ αὐτὸν ἵνα ἄλλος νεώτερος αὐτὸ καταβάλλῃ. Τόσον δὲ εὐάριθμα ἦσαν τὰ τῆς μορφώσεως μέσα ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν κυριαρχίαν, ὥστε οἱ πνευματικοί, ὅσοι ἐγένωσκον νὰ γράφωσιν, ἔφερον ἐπὶ τούτῳ ἐν τῷ ζῶστῃρι μελανοδοχεῖον. Ἐν τούτοις, ἡ Ἑλληνικὴ ἐκκλησία καὶ ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις διατελοῦσα, διτηρήθη θαυμασίως. Αὕτη ἀπέδειξε τοιαύτην περὶ τὴν πίστιν σταθερότητα, πρὸς ἣν οὐδὲς ἄλλος τῆς Ἐκκλησίας κλάδος παραβάλλεται. Οἱ κατὰ κώμας πνευματικοί, παπάδες, ἄνδρες νενυμφευμένοι, οἱ ὁποῖοι σὺν γυναίξιν καὶ τέκνοις ἰδιοχείρως τὴν γῆν καλλιεργοῦσιν, εἰς τὸ πλεῖστον ἠθῶν ἀσστηρῶν καὶ εὐπόληπτοι. Ἐν τοῖς τοῦ Ἁγίου Ὄρους μοναστηρίοις, τῷ Ἄθωνι, διτηρήθησαν τὰ λείψανα ἀρχαίας Ἑλληνικῆς παιδείσεως καὶ Βυζαντινῆς τέχνης ἐν ζωηρᾷ διαδόσει. Σεβάσμιοι δὲ ἐπίσκοποι ὑπῆρξαν ἐν πάσῃ ἐποχῇ καὶ οὐδέποτε ἀπεσβέσθη ἡ ἐλπίς, ὅτι ἡ ἡμισέληνος τοῦ ψευδοπροφήτου, μέλλει ποτὲ νὰ ὠχριάσῃ. Ἑλληνικὸν τι κράτος νὰ ἀνεγερθῇ καὶ ἐν τῷ ναῷ τῆς αἰωνίας σοφίας ἐν Κωνσταντινουπόλει ἢ Χριστιανικὴ λατρεία πάλιν νὰ ἐορτασθῇ.

Ἡ κατάστασις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ὑπὸ τὴν τῶν Ὀσμάνων κυριαρχίαν ἦν λίαν διάφορος. Ἄλλ' ἐὰν ἦτο καλὴ, τοῦτο ἀπετέλει ἐξαιρέσιν καὶ ἐθεωρεῖτο ὡς εὐτυχὲς συμβεβηκός. Ὁ Μου σουλμάνος ἐστὶ λίαν ὑπερήφανος, ἵνα τὸν ὑποδεδουλωμένον ἐκδιᾶσῃ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ πίστιν. Ὁ ἰσλαμισμὸς ἐστὶν ἴδιον ἑαυτοῦ προνόμιον, ἴδιον διακριτικὸν σημεῖον· ὁ Χριστιανὸς ἐστὶ γκιαούρ ἦτοι κῶν, οὗτος οὐδὲν ἔχει δίκαιον νὰ ἐξασχῇ ἀρχηγίαν ἐπὶ τοῦ στρατοῦ τῶν Μουσουλμάνων, οὐδὲ ὅπως συγχωρεῖται νὰ ὀπλοφορῇ δημοσίως, οὐδὲν κέκτηται δίκαιον ἐπὶ ἰδιοκτησίας, διότι «ὁ Θεὸς ἐῴκωκε τὴν γῆν εἰς τοὺς Μουσουλμάνους,» ἡ δὲ μαρτυρία αὐτοῦ δὲν ἰσχύει ἀπέναντι τῆς τοῦ Μουσουλμάνου· οἱ χριστιανοὶ εἰσιν ἀγέλη (βαγιάς,) τὴν ὅποιαν ὁ κατὰ τῆς λαφύραγωγεί. Οὗτοί εἰσι δούλοι, ἀιχμάλωτοι, ἕκαστος δὲ καταβάλλει κατ' ἔπος τὸ χαράτζιον, δι' οὗ ἐξαγοράζει ἑαυτὸν ἀπὸ

(1) Ὁρα Η. Leo ἱστορία τῶν Ἰταλικῶν κρατῶν, I. 1829 σελ. 42, 43.

τοῦ θανάτου. Οἱ τοὺς ἀγροὺς καλλιεργοῦντες πληρώνουσι φόρους ἐν ποσότητι, τὴν ὅποιαν ὁ Μουσουλμάνος ὀρίζει κατ' ἀρέσκειαν.

Ἐν τῷ συτήματι τούτῳ ἐνυπάρχει πολλὴ ἐλευθερία ἐνεργείας, ἀλλ' οὐδεμία τοῦ δικαίου υπέρσπισις, οὐδεμία ἀσφάλεια. Ἐν γένει, μικρὰ λίαν ἡ κυβερνητικὴ ἐπίβλεψις, ἀστυνομία δὲ οὐδόλως ὑφίσταται· ἡ Τουρκικὴ ἀπάθεια καὶ περιφρόνησις πρὸς τὸν γκιουρ καταφρονεῖ τοιοῦτον μέσον. Ἐάν λοιπὸν, σατράπης τις ἦναι φύσει πραῆς, ζῶσιν ἅπαντες οἱ ὑπ' αὐτὸν ὄλως εὐαρέστως· ἀλλ' ὁ σατράπης κατὰ κανόνα γενικὸν ἔστι τοιοῦτος, οἷος ὁ Ῥωμαῖος ἐπαρχος, ἐν τοῖς φαυλοτάτοις χρόνοις, δηλαδὴ σπόγγος, ὁ ὅποιος ἐκμυζᾷ τὰς ἐπαρχίας καὶ ὅταν ἀναπλησθῇ, ἐκπιέζεται ὑπὸ τοῦ καλίφου, ἢ τοῦ σερασκέρου. Φίλος μου τις εὔρεν ἐν Ἑλληνικῷ τινι τόπῳ, ὅτι οἰκίαι εὐπόρων Ἑλλήνων εἶχον ὄψιν τὰ μάλιστα εἰδεχθῆ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καὶ αἱ θυγατέρες, ὠραιότητος ἐξόχου, ἐδείκνυντο ὅσον ἐνεσσι ῥυπαραί. Οὗτος ἐρωτήσας, ἔμαθεν, τοῦτο ἔστιν ἀναγκαῖον, ἵνα μὴ ἡ ἐπιθυμία τῶν Τούρκων ἐξεγειρηταί. Ὅταν κόρη Χριστιανὴ ἀρπάγῃται, οὐδεμία βοήθειά ἐστι δυνατή. Ἐάν δὲ ὁ πλοῦτος ἐμποιῇ αἰσθησθαι καὶ ὁ σατράπης εὐρίσκει τινὰ ἀφορμὴν ἵνα τὸν πλοῦσιον διὰ δίκης ἢ ἀνευ δίκης ἐξαφανίσῃ καὶ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ δημεύσῃ, οὐδὲν ἰσχύει κατ' αὐτοῦ.

Τοιοῦτωτρόπῳ οἱ Ὁσμάνοι, φύλον Ταταρικόν, τὸ ὅποιον καταφρονοῦν τὸν Εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν, ἀξιοῦνται τιμῆς, μετεχειρίζετο τὸν λαόν, ὁ ὅποιος παρὰ τῷ Ἰταλικῷ ἔστιν ὁ μᾶλλον ἐν Εὐρώπῃ ὑπὸ τῆς φύσεως πεπρωκισμένος. Ὅταν εἰς αὐτὸν ὁ ζυγὸς οὗτος ἐπεβλήθῃ, τῷ 1433 ἐγκαταλείφθη εἰς τὴν ἑαυτοῦ τύχην ὑπὸ τῆς δυτικῆς Χριστιανωσύνης. Οὗτος ἀξιοῖ, ὅτι ἠνέχθη μὲν τὸν ζυγόν, ἀλλ' οὐδέποτε συνήνεσεν ἢ ὑπεσχέθη, ὅτι θέλει ὑποφέρει αὐτόν(1).

Οἱ ἀνώτεροι ἐν Κωνσταντινουπόλει πνευματικοί, οἱ Φαναριῶται, οἱ ἄρχοντες δυσκόλως δύνανται τὸν δισχυρισμὸν τοῦτον ν' ἀποδείξω-

1) Ἐν ἔτει 1828 ἔλαβεν ὁ Καποδίστριας ἐπιστολὴν τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Συνόδου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐν ἣ οἱ Ἕλληνας προερέποντο νὰ ὑποταγῶσι πάλιν εἰς τὸν Σουλτάνον. Ἀπαντῶν ὁ Καποδίστριας, τῆ 9 Ἰουνίου λέγει, ὅτι τὸ ἔθνος ἀπεφάσισε νὰ καταστραφῇ μᾶλλον ἢ νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὸν ζυγόν, τὸν ὅποιον μὲν οἱ πατέρες του ἠνέχθησαν, ἀλλ' οὐδέποτε παρεδέχθησαν. (Corre. sponqnce qu C., Capoistrias II. 1839, p. 156).

σιν. Ἀλλὰ τὸ ἔθνος ἐν γένει δὲν ἔτυχε νὰ συνδεθῇ μετὰ τῶν Τούρκων, διὰ τοῦ τῆς πίστεως δεσμοῦ, δι' εὐεργεσίας, εὐχαριστίας, οὔτε διὰ τοῦ σεβασμοῦ καὶ τοῦ ὄρκου. Ἐξηναγκάσθη μὲν εἰς ἡσυχίαν, ἀλλ' ἐν ταύτῃ ἔβλεπε μόνον ἐκχειρίαν, τῆς ὁποίας τὴν λῆξιν ἔστιν ἐλεύθερον νὰ ἀνακηρύξῃ. Οἱ ἐπὶ τῶν ὁρέων τῆς Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας Ἕλληνες οὐδέποτε ἀφοπλήσθησαν. Οἱ Μανιάται ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Λακωνίᾳ ὄκουν ἀκαταγώνιστοι τοὺς πύργους αὐτῶν· οἱ δὲ ἐπὶ τοῦ Ἀχέροντος καὶ Κωκυτοῦ Σουλῶται ἐπὶ φυσικοῦ ἐξ ὁρέων φρουρίου οἰκοῦντες, διετέλεσαν ἀκαταμάχητοι ἐν ἰδιαίτερά δημοκρατία.

Τεμάχιον δὲ τι τῆς Στρεᾶς ὑπολείπετο ἐτι ἀνεγνωρισμένον ἀνεξάρτητον, ἡ Πάργα, τὸ τελευταῖον ὑπόλοιπον τῶν Βενετικῶν κτήσεων, αἱ ὁποιαί ποτε τὸν Μωρέαν περιελάμβανον. Ἡ Πάργα ἔστιν ὠκοδομημένη ὡς πόλις ὄχυρά ἐπὶ βράχου, τὸν ὅποιον ἡ θάλασσα ἐκ τριῶν μερῶν περιβρέχει. Ἀπέναντι αὐτῆς κείνται αἱ Ἰόνιοι νῆσοι, μέχρι μὲν τοῦ 1796 Βενετικῶν ἔδαφος, εἶτα δὲ μετὰ βραχείαν αὐτῶν ὑπὸ τῶν Γάλλων κατοχὴν καὶ Ῥωσικὴν προσασίαν ἀπὸ τοῦ 1816 ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν κυριαρχίαν. Αἱ νῆσοι αὗται καὶ ἡ Πάργα ἦσαν τὰ μόνον μέρη ἐν οἷς τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἦν ἐτι ἐλεύθερον. Ἡ Πάργα δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὰ ὄρη τῆς Ἀστουρίας, εἰς τὰ ὁποῖα ἀπεσύρθη ὁ Πελάγος, ὁ Χριστιανικὸς ἥρωας, μετὰ τῶν ἑαυτοῦ ἐταίρων ἀπέναντι τῶν κατακτήσεων τῶν Μαύρων, ἵνα πάλιν τὴν Ἰσπανίαν ἀνακτήσῃ.

Διὰ δύο ὁδῶν εἰσέρρευσα ἐλευθερίας ἰδέαι εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Ἑλλάδος, διὰ τοῦ Βορρᾶ καὶ τῆς Δύσεως. Ὑποκινηθέντες οἱ Ἕλληνες ὑπὸ Αἰκατερίνης τῆς Η. καὶ εἶτα ἐγκαταλείφθητες, ἠγωνίσαντο τὸν ἀτυχῆ τοῦ 1770 ἀγῶνα(1). Τὰ ὄμμασα τῶν ὑποδεδουλωμένων διευθύνοντο πρὸς τὴν ὁμόθηρσκον οὔσαν βόρειον δύναμιν, ἡ ὁποία κατὰ μικρὸν τὸ Τουρκικὸν ὑπέσκαπτε κράτος. Ἔστιν ὅτε ὑπεκινούντο τὰ πνεύματα, διὰ τῶν ψευδῶν προφητειῶν τοῦ μυθώδους μοναχοῦ Ἀγαθαγγέλου. Αὗται ὑψηλίστοντο νίκας τοῦ ξανθοῦ ἀπὸ Βορρᾶ νεανίου, ὁ ὅποιος τὸν θρόνον τοῦ Κωνσταντίνου μέλλει νὰ ἀνιδρῶσῃ. Τὸ δὲ ἱερατεῖον οὐδέποτε ἀφήκε νὰ ἀποσθεσθῶσιν αἱ ἐπὶ τῆς Ῥωσσίας ἐλπίδες. Οἱ δὲ ἐπὶ τοῦ ὄρους Ἄθω μοναχοὶ εὐρίσκουσι παραμυθίαν ἐν τῇ τοῦ Ἰωάννου ἀποκαλύψει· ὅτι αὕτη

1) Ὁρα Ἐρνέστου Ἐρμάννου ἱστορίαν τῆς Ῥωσικῆς ἐπικρατείας, Υ. 1853, σ. 618 καὶ ἑ.

περί τῆς ἀπωλείας τοῦ Ἀντιχρίστου καὶ τοῦ ψευδοπροφήτου ἐκ τῶν προτέρων ἀγγέλει, ἐφαρμόζουσιν ἐκεῖνοι ἐπὶ τοῦ Μωάμεθ καὶ τοῦ Τουρκικοῦ κράτους. Τοιαύτας ἐλπίδας κατέμαθεν ἡ Ῥωσσία νὰ μεταχειρίζεται πρὸς ἰδίαν ὠφέλειαν.

Ἡ ἑτέρα διέγερσις ἐπεγένετο ἀπὸ Δύσεως. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ἤναψεν ἡ μεγάλη ἐπίνοια ἐν τοῖς λαοῖς, ὅτε ἐπέστη ὁ χρόνος, καθ' ὃν αἱ ἀξιώσεις παντὸς καταπεπισμένου μέλλουσι νὰ πληρωθῶσι, ἵνα ἐπανεέλθῃ ἡ τύχη εἰς τοὺς τεταλαιπορημένους, ἀπέλθῃ δὲ ἀπὸ τῶν ὑπερφιάλων (ut redeat miseris, abeat furtuna superbis). Ἄν ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν ἐλευθέρων ἰδεῶν ἐγένοντο παρεκτροπαλῶς ἀνόσιοι, ἐν τούτοις πάντες ἠύχοντό τι καθ' ἑαυτοὺς βαθέως ἐρριζωμένον καὶ δίκαιον. Παρὰ τοῖς Ἑλλησι δὲν συνεζεύχθησαν αἱ νέαι περὶ ἐλευθερίας ἰδέαι μετὰ τῶν νεωστὶ ἀνακληθεισῶν ἀναμνήσεων τῶν προτέρων τῆς Ἑλλάδος χρόνων καὶ μετὰ τῆς ἰδεώδους ἀρχαιότητος, ἵνα 1792 ἐποίησεν ὁ Ῥήγας τὰ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἐμβατήρια αὐτοῦ. Οὗτος ἤθελε νὰ ἐγείρῃ ἐπαναστάσιν ἐν Ἑλλάδι. Ἡ Αὐστριακὴ ἀστυνομία συλλαβοῦσα αὐτὸν καθ' ὁδὸν, παρέδωκεν εἰς τοὺς Τούρκους, καὶ οὗτοι διεπρίονισαν αὐτὸν μεταξύ δύο σανίδων.

(ἀκολουθεῖ).

Ἡ ΕΞ ΙΩΝ ΑΝΘΟΔΕΣΜΗ

ΔΙΗΓΗΜΑ.

Ὁ Μάρτιος ἦτο περὶ τὰ μέσα αὐτοῦ καὶ τὰ δένδρα ἐνδυσθέντα ἤδη πρῶιμον στολήν, προσέφερον εἰς τοὺς ἑραστάς τῶν ἀγροτικῶν περιπέτων τὰς ἀπαρχὰς εὐφροσύνου σκιάς.

Προετιθέμην νὰ κάμω ἐκδρομὴν τινα εἰς τὴν Μοῆν τοῦ Δαφνίου καὶ ἀπῆλθον ἐκεῖ διὰ τοῦ βοτανικοῦ κήπου, τοῦ Χασακῆ. Φωναὶ παίδων φαιδρὸν μελωδούντων ἄσμα, ἐφήλκησαν τὴν προσοχὴν μου εἶδον πετώσας διὰ μέσου τῶν νεαρῶν βλαστῶν, ταινίας, μεταξίνους Ἰούλους, καὶ ὑπέικον εἰς τὴν ἀκαταμάχητον ἔλξιν, ἣν ἡ παιδικὴ ἡλικία ἐξασκεῖ ἐπ' ἐμοῦ, κατηυθύνθη πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο.

Ἦτο σχολεῖον κορασίδων, αἵτινες ἐδίδοντο εἰς φαιδρὰ παιγνίδια· ἅμα ἰδοῦσαι με ἐφάνησαν ἐκθαμβαι· ὅλαι ἐκεῖναι αἱ συμπεπλεγμέναι χεῖρες ἐλύθησαν, καὶ εἰλικρινῶς ὠργιζόμεναι κατ'

ἐμαυτοῦ, ὅτι διὰ τῆς ἀκαίρου περιεργείας μου ἐτάραξα τὰ παιγνίδια των.

Αἱ πρεσβύτεραι ἐξ αὐτῶν ἐψηθύριζον κρυφομιλοῦσαι καὶ παρετήρουν μετ' ἐκπληκτικῆς ἐκφράσεως, ἣτις ἐξέπληξεν ὀλίγον καὶ ἐμέ, ἀλλ' ἦν δὲν ἐβράδυνα νὰ ἐξηγήσω. Ἀκολουθῶν τὴν διεύθυνσιν τῶν βλεμμάτων αὐτῶν, ἐστράφην καὶ εἶδον ὀλίγα βήματα μακρὰν μου ἄλλην παιδίσκη, ὠραίαν ἐπίσης, ἀλλὰ κεκαλυμμένη μετὰ βράχῃ τῆς ἐνδείας. Ἐφαίνετο πενταετής ἢ ἑξαετής· ἡ δὲ ἐκφρασις τῆς φυσιογνωμίας αὐτῆς, ἦτο τοσοῦτω τρυφερῶς συμπαθητικῆ, ὥστε ταχέως συνεμερίσθη τὴν ἐντύπωσιν τῶν παιδίων, ὧν ἐφοβούμην ὅτι διέκοψα τὰ παιγνίδια.

Ἐπροχώρησα πρὸς αὐτὴν, μοι ἔπεινε κἀνιστρον πλήρες ἀνθοδεσμῶν ἰῶν. Ἐλαβον μίαν ἐξ αὐτῶν καὶ τῇ ἔδωκα ἐν νόμισμα. Ἡ παιδίσκη τὸ ἔλαβεν καὶ με εὐχαρίστησεν.

Ἐν τῷ μεταξύ, μία τῶν μικρῶν μαθητριῶν, ξανθὴ καὶ ῥοδινὴ παιδίσκη, τῆς αὐτῆς ὡς ἔγγυστα ἡλικίας μετὰ τῆς μικρᾶς πωλητριάς, ἐπλησίασε πρὸς αὐτὴν.

—Θέλεις νὰ δώσης καὶ εἰς ἐμέ μίαν ἀνθοδέσμη; τῇ εἶπε μετὰ τὴν γλυκυτέραν αὐτῆς φωνήν.

—Μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν, ἀλλὰ θὰ με μάλωσούν.

—Καὶ τίς;

—Ἡ θεία μου.

—Διατί; ἠρώτησε πάλιν ἡ μικρὰ, καθημένη παρὰ τὴν ἀνθοπώλιδα. Ἴδου θέλεις τοῦτο τὸ μικρὸν μετάλλιον, τὸ ὁποῖον ἡ μαμὰ μου μοι ἔδωκε τὴν τελευταίαν φορὰν ὅπου ἦλθεν εἰς τὸ σχολεῖον;

—Ἄ! Ἐχεις μητέρα; σὺ εἶσαι πολὺ εὐτυχής.

—Καὶ σὺ;

—Ἡ ἰδική μου ἀπέθανε.

—Τὸ καυμένον! Ἐκαμε τὸ μικρὸν χερουβὶμ μετὰ τόνου τρυφερᾶς συμπαθείας. Καὶ τίς φροντίζει τώρα δι' ἐσέ;

—Κανείς.

—Τίς σὲ τρέφει;

—Πλαγιάζω εἰς τὴν οἰκίαν μιᾶς θείας μου, ἣτις με ἐπῆρεν ὅταν ἀπέθανε ἡ μήτηρ μου, καὶ πωλῶ ἀνθοδέσμας· ἀλλ' ὅταν δὲν πολλῶ πολλὰς, με δέρει καὶ κοιμῶμαι νῆστις.

Τὸ ὄρφανόν ἤρχισε νὰ κλαίῃ ἡ ἄλλη μικρὰ ἔλαβεν ἐκ τοῦ θυλακίου αὐτῆς λεπτὸν ἐκ βατίστας ρινόμακρον καὶ ἐσφόγγισε τὸ πρόσωπόν του.

—Τί καλὰ ὅπου μυρίζεις τὸ μαυδηλάκι σου! Ἐκαμε τὸ παιδίον μετ' ἐκπλήξεως.